

Bidden is gevaarlijk!

Een exegetische verkenning van Matteüs 9 : 35 – 10 : 5a

- door Teun van der Leer –

Bidden is altijd goed zou je denken. Het behoort tot die dingen die we nooit teveel doen. Schrijft de apostel niet ‘Bid zonder ophouden’?!¹ Maar pas op: bidden kan gevaarlijk zijn. Het is in elk geval nooit vrijblijvend.

De Evangeliën zijn niet zomaar geschreven. Daar is over nagedacht. Er zit opbouw in en structuur, er worden woorden herhaald of juist weggelaten en het is steeds letterlijk véélzeggend wat er wel of niet staat. Dat geldt ook voor het Evangelie van Matteüs². Zo maakt de evangelist in hoofdstuk 9:35-38 als het ware even pas op de plaats en vat de stand van zaken nog een keer samen³. Treffend hebben de vertalers van 1951 erboven gezet ‘De aard van Jezus’ werk’. Hiermee kun je zijn optreden samenvatten en ontdekken waar het Hem om ging. *En waar het dus zijn volgelingen om zou moeten gaan.*

Een aantal dingen vallen op:

* Het werk van Jezus wordt getekend als *al(les)*-omvattend: Hij ging *alle* steden en dorpen langs en genas *alle* ziekte en *alle* kwaal. Jezus levert nooit half werk. Hetzelfde komen we tegen aan het slot van het Evangelie: *alle* macht, *al* de volken, *al* wat bevolen is en *al* de dagen (28:18-20).

* Wat Jezus ziet dat raakt zijn hart. Hier wordt het zeer sterke en eigenlijk onvertaalbare woord *esplanchnisthè* gebruikt. Je zou kunnen zeggen dat het Hem door alles heenging, het was Hem een steek in het hart, Hij was er beroerd van. Dit zeer sterke woord wordt in het NT dan ook alleen op Jezus toegepast en in enkele gelijkenissen waar het gaat over Hem of zijn Vader⁴.

* Door zijn bewogen hart ziet Jezus ook meer dan de buitenkant. Hij ziet de scharen als geplunderde (*eskulmenoï*) en aan de kant geworpen, bijna letterlijk *doodvermoede* (*errimenoï*) schapen. Het volk als een verwaarloosde kudde komen we in het OT al tegen⁵.

* Dan verspringt ineens het beeld van negatief naar positief, van verwaarloosde kudde naar rijpende oogst. Jezus ziet niet alleen wat ontbreekt, maar Hij ziet ook wat mogelijk is⁶. Hier worden de twee kanten van de (van elke) crisis zichtbaar: het oude dat voorbijgaat en het nieuwe dat komt. Durven *wij* nog geloven in oogst?!

* Er is een groot contrast tussen de oogst die (letterlijk) *veel* is en de arbeiders die *weinig* zijn. Is het vandaag de dag veel anders?

* Opvallend is dat Jezus de discipelen niet direct inschakelt in de oogst, maar ze oproept tot gebed. Dáár begint alle werk van God: bij een biddende gemeente⁷.

Bidden is gevaarlijk!

Daarmee kom ik op mijn titel: Bidden is gevaarlijk! Want als alle werk Gods uit gebed geboren wordt, is bidden dus nooit vrijblijvend. In veel gevallen worden mensen ingeschakeld voor de verhoring van hun eigen gebed. Kijk maar naar het eerste vers van hoofdstuk 10: ‘En Hij riep zijn twaalf discipelen tot Zich en gaf hun macht over onreine geesten om die uit te drijven en om alle ziekte en alle kwaal te genezen’. Let op dezelfde bewoording, ‘alle ziekte en alle kwaal’. Hun missie is dezelfde. En Jezus zendt hen uit (vs. 5). De bidstond is amper begonnen, of ze zijn zelf al met hun gebedsonderwerp in de weer. Bidden is bepaald niet passief, het is een echte ac-ti-vi-teit. Gebed schakelt ons niet uit, maar in!

Dat heeft alles hiermee te maken dat het ons de ogen opent voor de nood. Gesloten ogen leiden tot geopende ogen voor wat nodig is. Bidden is immers binnengaan in het hart van God en betrokken worden bij wat daar leeft en daar prioriteit heeft. Zo heeft Jezus ons ook

leren bidden: het gaat om de Naam, het Rijk en de Wil van de Vader. In dat perspectief staat alle gebed. Bidden is niet God informeren over onze plannen en ons programma, maar het be(ge)trokken worden in Zijn plannen en Zijn programma. Bij wat leeft in Zijn hart.

Alle zending begint in het hart van God

Dat speelt hier des te meer als je je realiseert dat het gaat om de roeping de oogst binnen te halen die gezien werd door de 'met ontferming bewogen' Heer. Zijn bewogen hart is de bron. Wie daar niet mee 'besmet' raakt moet er helemaal niet aan beginnen. Je zou op grond van deze verzen kunnen zeggen dat zending zonder een *herdershart* zinloos is. Wie geen boodschap heeft *aan* mensen heeft ook geen boodschap *voor* mensen. *Alle oogstwerk begint bij de Heer van de oogst*. Als *Hij* het niet is die *uitstoot* (*ek-ballo!*), blijf dan maar thuis. Zending die niet in het hart van God zijn oorsprong heeft, draagt geen vrucht. Als iets bij de 'aard' van Jezus' werk hoort, is het deze *hartstochtelijke* liefde voor mensen.

Vandaar dat Jezus vóórdát Hij tot Zich roept en zendt, oproept tot gebed. Eerst het hart van God leren kennen en dán 'macht' ontvangen. Want het is nogal wat dat hen wordt toevertrouwd: *exousia* over demonen, ziekten en kwalen. Macht is gevaarlijk. Macht ontspoot. Macht leidt tot excessen. Wie is er niet bang voor macht? Wie vertrouwt zich zomaar toe aan macht? Eigenlijk is er maar één macht waaraan wij ons restloos kunnen toevertrouwen. Dat is de (al)macht die liefde is. Waarom durven wij mensen vrijmoedig uit te dagen zich met hen hele hebben en houden over te geven aan God, aan Jezus? Omdat hun macht geheel in dienst staat van gevende liefde: 'die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft' (Rom. 8:32), die ons 'heeft liefgehad tot het einde' (Joh. 13:1).

Waar de macht tot uitdrijving van demonen en genezing van zieken wordt losgemaakt van het Vaderhart, ontspoot de zaak. De Bijbel geeft er diverse voorbeelden van⁸. Daarom: eerst bidden, eerst de gemeenschap met de Vader zoeken en dan vanuit zijn passie aan het werk.

Van discipelen tot apostelen

En zo worden discipelen apostelen. Vers 1 spreekt nog over 'discipelen', vers 2 noemt de twaalf 'apostelen'. Het is de enige keer dat Matteüs dit woord gebruikt. Maar dat is van den beginne het doel geweest: dat leerlingen zouden worden tot gezonden. Wij worden geroepen als discipel (4:18-22) om gezonden te worden als apostel (28:18-20).

Let daarbij wel op de volgorde: eerst roept Jezus ze tot Zich, dan geeft Hij ze macht en dán zendt Hij ze uit. In Markus 3:14 wordt het zo gezegd: 'En Hij stelde er twaalf aan, opdat zij met Hem zouden zijn en opdat Hij hen zou uitzenden om te prediken en om macht te hebben boze geesten uit te drijven'. 'Met Hem zijn' is net zo belangrijk als 'door Hem uitgezonden worden'. Vanuit het gebed – vanuit het hart van God – ontvangen de discipelen macht en worden zij gezonden. Het initiatief ligt bij Jezus! 'Gods werk kan niet zonder opdracht worden gedaan, anders wordt het zonder belofte gedaan. Alleen de opdracht wijst ons de plaats waar de belofte ligt'⁹.

En wie mogen dat dan wel zijn, die apostelen? Eerstegraads christenen toch zeker? Mensen van goede naam en faam. Verantwoorde achtergronden, onbesproken gedrag. Wel, de namen staan erbij: Simon Petrus, als altijd haantje(!) de voorste, gaat ook hier voorop, direct daarna de twee 'zonen des donders', verderop een tollenaar, een zeloot en 'lest best' Judas Iskariot 'die Hem ook verraden heeft'. Als wij de p.r. van de eerste apostellijst hadden mogen verzorgen, was het vast een héél ander rijtje geworden. Misschien dacht Paulus wel aan deze opsomming toen hij schreef 'Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken' (1 Kor. 1:26). Eigenlijk lijken ze wel een beetje op die kudde, die schapen zonder herder. Veel beter zijn ze (we!) niet. Hoe zei D.T. Niles het ook alweer? 'We zijn bedelaars, die aan andere bedelaars vertellen waar we brood gevonden hebben'¹⁰.

¹ 1 Thes. 5:17

² Zie hiervoor uitvoerig het inspirerende boekje *Al deze woorden. Over het evangelie naar Matteüs* van Niek Schuman, Meinema 's Gravenhage 1991, maar bijv. ook *De Uitnodiging. Matteüs Missionair* van Hans-Ruedi Weber, NBG Amsterdam 1971.

³ Vgl. ook 4:23-25

⁴ zie Matteüs 18:27; 20:34; Markus 9:22; Lukas 7:13; 10:33; 15:20

⁵ Bijv. in Num. 27:17; 1 Kon. 22:17; Ezech. 34

⁶ Voor de uitwerking van vooral dit aspect, verwijs ik graag naar de prachtige preek van dr. J. Verkuyl over dit gedeelte in *Preken en preekschetsen in verband met de wereldzending, het werelddiakonaat en de ontwikkelingssamenwerking*, Kok Kampen 1980, p. 35-43

⁷ Vgl. bijv. ook de roeping van Paulus en Barnabas in Hand. 13:2-4

⁸ Zie o.a. Mat. 7:21-23 en 2 Kor. 10-12

⁹ Citaat uit *Bonhoeffer Brevier*, Ten Have Baarn 1968, p. 176

¹⁰ O.a. geciteerd in *Gedenken en verwachten. Memoires* van dr. J. Verkuyl, p. 237